

jonge planten (zie in het midden van de foto), ook al omdat de plek daar gunstig is door een lekke goot.

Er zijn ook gevallen van actieve bescherming door de mens. Zo staat er aan de noordkant van het huis van onze buur een grote pol, die daar nooit opzettelijk geplant is. En mijn buurvrouw is een fanatieke beschermster van die plant. Als het hard vriest gaat er een dakpan over heen en de plant is al eens gered uit de handen van een jongen, die ermee sleepte.

De lezers zien hieruit dat natuurbeschermingseducatie van wezenlijk belang kan zijn voor de bescherming van flora en fauna.

Bescherming van het landschap, waarin zich dit bevindt is natuurlijk essentieel, maar aanvullend kan de persoonlijke houding van de mens in dit landschap van betekenis zijn. En de aanwezigheid door betreden, maaien en dergelijke invloeden kunnen dikwijls gunstig zijn.

Rockanje

C. Sipkes

Uit de Natuurbescherming

Natuurbeschermingswerkgroep van de K.N.N.V.

Eén van de dingen die de Nederlandse natuurbescherming in het eind van het jaar sterk heeft beziggehouden is de SHELL vestiging aan de Moerdijk. Nu de krantenartikelen daar over weer wat op de achtergrond zijn geraakt is een terugblik wel interessant. In de overbekende 2de Nota Ruimtelijke ordening werd voor dit gebied een kleine industrievestiging van rond 500 ha voorgesteld waarbij aan min of meer lokale industrieën werd gedacht. De zware industrie zoals de Shell er nu gaat vestigen is nooit de bedoeling van de nota geweest. Alhoewel deze nota met veel bazuingeschal door de (vorige) regering is aangenomen werden we in de decembermaand van het voorgaande jaar geconfronteerd met een fraai staaltje van kordaat optreden. In het voorjaar 1968 hadden de belanghebbende gemeenten Zevenbergen, Klundert en Hoge en Lage Zwaluwe de industrieële handen in één geslagen en geholpen door de energieke Dienst Havenwerken van Rotterdam het Industrieschap Moerdijk opgericht. Het bestemmingsplan voor dit gebied werd bekend gemaakt en de bezwaarschriften werden in behandeling genomen.

Zonder opgaaf van reden werd echter in de zomer het gehele plan teruggenomen en toen het in december weer boven kwam was alles klaar. Shell ging naar de Moerdijk! Met een toegezegde verbreding van de Dordtse Kil had de regering het voor Shell aantrekkelijk gemaakt.

Onze kranten juichten over de voortvarendheid en de te verwachten werkgelegenheid vooral in de aan te trekken toeleveringsindustrieën. Hoewel er ook uit de planologische hoek bezwaren kwamen, ging de kamer, bang gemaakt met een eventueel vertrek van Shell naar Antwerpen, met het geheel accoord en terwijl U dit leest is het werk al begonnen.

Interessant is nu wat deze hele zaak voor de natuurbescherming te betekenen heeft. Daar is natuurlijk in de eerste plaats het verlorene gaan van een stuk fraai griendlandschap, maar de kans dat dit behouden zou kunnen worden was gezien de 2de nota toch al niet groot. Het grote gevaar dat er rond de Moerdijk nu geen 500 ha maar een industrievestiging van rond 2000 ha zal komen en dat er ondanks regeringsverklaringen geen verdere uitbreiding komt is niet ondenkbeeldig. Erger lijkt mij dat er met deze hele gang van zaken weer eens is gebleken dat in feite de zo belangrijke 2de nota niet als basis dient voor onze planologische ontwikkeling, maar dat het eenzijdige economische argumenten zijn die preveleren. Dat men in de hoek van de planologische diensten moedeloos begint te worden ('wij mogen brandjes blussen') is in recentelijke perspublicaties (Volkskrant, N.R.C.) duidelijk gebleken. Met deze vestiging heeft het industriegebied Rotterdam een steunpunt aan het Hollandsdiep gekregen. Alhoewel men van hoog tot laag zegt dat het uitdiepen van de Dordtse Kil voldoende is voor de bereikbaarheid van het gebied, is het beruchte kanaal door de Hoekse waard reëeler dan ooit te voren. Dit kanaal, waar schepen tot 80.000 ton door zouden kunnen varen, zou de Maasvlakte met het Moerdijkgebied moeten verbinden. Dat door de randwerking van dit kanaal de Hoekse waard geheel geïndustrialiseerd zou worden is geen onmogelijkheid. Dat Voorne dan weinig reële overlevingskansen heeft hoeft geen betoog. De gehoorde opmerking (N.J.N. kongres) dat door de Moerdijkvestiging de druk op Voorne is verminderd is in dit licht gezien beslist niet waar. Ook de natuurbescherming zou er gelukkig mee geweest zijn als Shell naar het Sloegebied was gegaan.

Vuile lucht boven Zuid-Limburg.

Foto: Jan van de Kam

Naast de Shell uitbreiding kwam ook de mogelijke vestiging van PROGIL in het Noordzeekanaalgebied in het nieuws. Deze Progil is een Franse maatschappij en zij wil daar een Zwavelkoolstof fabriek bouwen. De werkgroep Milieuhygiëne C.O.N.G.O. van de Amsterdamse biologiestudenten heeft met haar rapport: 'Progil kanttekening bij een nieuwe aanslag op ons milieu', veel aan deze ruchtbaarheid bijgedragen.

De Progil fabriek is een fraai bewijs dat de stelling, dat de grote petrochemische industrieën (Mobil Oil) kleinere arbeidsintensieve schone aantrekken, niet opgaat. Deze zwavelkoolstoffabriek, die het bijproduct propyleen van de Mobil zou kunnen gebruiken, is een verre van 'schone' zaak. Congo geeft in haar voortreffelijk rapport hierover veel informatie.

Bij het streven van Progil om 48.000 ton zwavelkoolstof per jaar te produceren, berekenden deze studenten wat hier aan afvalproducten, de toch al niet schone lucht in gaat. Het afvalproduct zwavelwaterstof (stinkt als rotte eieren) is veel penetranter dan de zwaveldioxyde van de Mobil (reukgrens resp. 0,1 en 3 d.p.m.). De werkgroep rekende uit dat deze reukgrens al bij een afvallozing van 600 kg H_2S per dag bereikt zal zijn terwijl de werkelijke lozing bij genoemde jaarproductie rond 2300 kg H_2S per dag zal zijn. Dat daarnaast bij een bedrijfsongeval, wat bij deze zeer explosieve fabriek niet uitgesloten is, in korte tijd ongeveer 50 ton zwaveldioxyde over Amsterdam West komt is een ander helder gegeven uit dit rapport.

De conclusie van de studenten was dan ook geheel terecht 'Wacht op een schonere zaak'.

Dat zij bij het samenstellen van hun rapport weinig medewerking hebben gehad van de autoriteiten geeft aan deze zaak al een luchtje vooraf.

Gelukkig ook wat beter nieuws. Volgens Trefpunt, het blad van C.R.M. werden er verleden jaar weer veel natuurterreinen aangekocht. Als belangrijkste zij vermeld. Het Meesterkolk bij Emmen (66 ha), het Brandenmeer bij Oldelamer (24 ha) en de Heerdersprengen (21 ha) bij Heerde. Ook Natuurmonumenten kocht het afgelopen jaar weer verschillende terreinen, maar daarover las U reeds het een en ander in het keurig verzorgde jaarverslag. (U bent toch lid?).

S. Algra

Bronnen:

Shell vestiging. Diverse dagbladen december 1968 o.a. N.R.C. 12-12-'68.

2de Nota ruimtelijke ordening Staatsuitgave f 18,— (Goedkopere uitgave is Zicht op straks, eveneens Staatsuitgave).

Progil, kanttekening bij een nieuwe aanslag op ons milieu Rapport no. 1. C.O.N.G.O. secr. Frederiksplein 39, Amsterdam f 1,25.